

financieel moeten hebben, ons zou ontvallen en zij gelegenheid zouden hebben tot nieuw ingrijpen, wat wij juist willen vermijden.¹

De weerstrevende houding van de Republiek deed andere gedachten naar voren komen en het gevolg was dat aan Beel en Jonkman bij hun aankomst, 7 mei, een 'Nota betreffende de politieke toestand' werd voorgelegd, welke door van Mook geschreven en door Schermerhorn en van Poll goedgekeurd was.² Er werd in bepleit dat de lijn van Linggadjati zou worden doorgetrokken, maar in één passage werd de deur voor een grootscheepse aanval nu toch opengezet:

'Een duidelijke verwerping van Republikeinse kant van een aantal hoofdbeginselen der overeenkomst kan de Republiek zodanig in het ongelijk stellen, dat een actie onzerzijds daardoor in de ogen van velen, binnen- en buitenslands, rechtvaardiging zal kunnen vinden.'

Financiële factoren, aldus verder die nota, noopten tot een spoedige beslissing, maar besloot Nederland tot de aanval, dan zou in elk geval de steun van de Britse en van de Amerikaanse regering verzekerd moeten zijn.

De kracht van die financiële factoren werd onderstreept in het rapport dat Hirschfeld en Albarda na een aantal dagen onderzoek uitbrachten³: op de aanwezige krijgsmacht kon niet worden bezuinigd, het gouvernement zou eind '47 een tekort hebben van f 625 mln dat met geen mogelijkheid gedekt kon worden – anderzijds schatten zij dat bij de grote ondernemingen in de eventueel te bezetten gebieden voorraden grondstoffen lagen ter waarde van f 300 mln. Wilde men zich daarvan meester maken, dan moest, betoogden zij, niet alleen West- maar ook Oost-Java worden veroverd, terwijl op Zuid-Sumatra de olieterreinen en een belangrijk mijngebied (de Boekit Asem-mijnen) dienden te worden bezet – dat alles wilden de twee adviseurs aanbevelen 'in het volle bewustzijn van de ernst van deze aangelegenheid.' Vermelding verdient dat de legerstaf toen al bijna drie maanden bezig was, de plannen op te stellen voor de door Hirschfeld en Albarda bepleite operaties – wij nemen aan dat dat feit aan de twee adviseurs bekend is geweest.

Hun rapport lag ter tafel, toen Beel en Jonkman op 14 en 15 mei de situatie bespraken⁴ met van Mook, Schermerhorn en van Poll, met

¹ Wiebes en Zeeman: *Indonesische dagboeknotities van dr. H. N. Boon*, p. 47 (18 maart 1947). ² Tekst: *NIB*, dl. VIII, p. 572 e.v. ³ Tekst d.d. 14 mei 1947: a.v., p. 658 e.v. ⁴ Notulen: a.v., p. 646 e. v. en p. 689 e.v.